

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 1. Divina maiestas in sole praecipuè elucet. Solis, & Dei comparatio ex sanctis Patribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

DIVINÆ PSALMODIÆ. CAP. VIII. 205
sententia, ut prompti semper, & alacres in divinis
laudibus inveniamur. Nihil ita propriè quemdam in
terris repræsentat cœlestis habitationis statum, sicut
alacritas laudantium Deum.

CAPUT VIII.

DE SEXTA.

§. I.

*Divina majestas in Sole præcipuè elucet. Solis,
& Dei comparatio ex sanctis Patribus.*

I. **S**ol in (a) aspectu annuntians in exitu, vas admi-
rabile, opus excelsi. In meridiano exurit terram, &
in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem
custodiens in operibus ardoris: tripliciter sol exurens montes,
radios igneos exsufflans, & refulgens radiis suis obcæcat
oculos. Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus
ejus festinavit iter. Libet enim ab hoc solis encomio Sextæ
horæ tractationem ordiri, ut quæ meridiano æstu fer-
vente celebratur, æterni solis majestatem aptissimo
nobis symbolo repræsentet. Solem vocat (b) Dionysius
clarissimam imaginem divinæ bonitatis: Sicut enim
ille visibilis creaturæ unicus Princeps quasi quidam
naturæ oculus universum condecorat, temporum vi-
cissitudines distinguit, luce & influxu vitam mortali-
bus administrat: ita Deus omnium causa, initium, &
vita, a tingit à fine usque ad finem fortiter, omnia pene-
trat, omnia temperat, omnia continet, omnia vivi-
ficat. Dempsit soli materiam Averroës, subtrahamus
eidem & quantitatem, aded ut lumen solum supersit
mirifica virtute refertum, nulla figura definitum, &

• Eccl. 43. 2. b Dionys. c. A. de div. nominib.

in immensum spatium circumquaque diffusum, ita tunc excedens intelligentiam, sicut nunc aciem oculorum exuperat. Hac fermè ratione Deum pro viribus ex sole cognovisse videbimur, qui posuit in ipso tabernaculum suum. Appositè ad hæc Theologorum Phœnix (c) Nazianzenus. Quod sensibilibus rebus est sol noster, hoc intelligibilibus est Deus. Ille mundum hunc aspectabilem collustrat, hic invisibilem. Ille corporis oculos ita afficit, ut lumen ipsius intueri possint: hic mentes Deiformes reddit. Ille corporeis rebus oculorum acie præditis, & iis quæ in aspectum cadunt hanc vim tribuit, ut & illa videre, & hæc visu percipi possint; ipse tamen omnia, quæ oculis subjecta sunt, pulchritudine antecellit: hic eodem modo cum tam iis, quæ intelligentia utuntur, quam quæ mente, & intellectu comprehenduntur hoc afferat, ut & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur; ipse tamen intelligibilium omnium summus est, in quo desiderium omne consistit, ac desigitur, nec supra eum mens ulla ferri potest, quantumvis Philosophica, altissimè tendens, ac summè curiosa. Hæc Gregorius. Cui concinens (d) Thalassius Monachus ait, Quod est lux videntibus, & visis, hoc est Deus intelligentibus, & intellectis. Sicut autem sol omnia collustrat, ita Deus sedere dicitur quasi in centro τῶν παντῶν ὄντων, ut Marius (e) Victorinus loquitur, unde universali oculo id est lumine substantiæ suæ omnia videt. Hanc verò Dei cum sole analogiam alii Patres quamplurimi, & Doctores gravissimi variis paradigmatis expresserunt. Non sit molestum sub hoc ambraculo aliquantulum requiescere, meridies est. Et primò quidem audiamus (f) Augustinum sapientissimum, atque clarissimum Ecclesiarum Christi magistrum, ut eum vo-

c Nazianz. orat. 21. d Thalass. centur. 2. e Mar. Victor in lib. 4. adv. Arium. f Aug. tom. 1. lib. 1. Soliloq. de cogn. Dei & animæ, cap. 8.

cat (g) Facundus Hermianensis. In hoc sole, inquit, tria quædam licet animadvertere, quod est, quod fulget, quod illuminat: ita in secretissimo Deo, quem vis intelligere, tria quædam sunt, quod est, quod intelligitur, quod cætera facit intelligi. Idem alibi. In sole tria sunt, & separari omnino non possunt, cursus, splendor, & calor. Videmus enim solem in cælo currentem, fulgentem, calentem. Quomodo autem Divinitas à semetipsa discernitur, cum lucis splendor, aut solis calor nullatenus separentur? Divide si potes solem, & tunc demum divide Trinitatem. Disertissime explicat hanc eandem sententiam (h) Athanasius. Sol est unus, & sunt in eo tres substantiæ, orbis, radius, & lux. Orbis est receptaculum æstus, radius repercutitur ad terram, lumen etiam in umbrosis locis sine radio lucet. Sic etiam cogita de Deo. Deus est unus, personæ autem unius Dei tres, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Typus Patris est orbis solaris, typus Filii radius, typus Spiritus sancti est lumen solis. Sequitur diffusè vim comparationis exprimere. Ipsam lege Theologe, nam aliis quædam sunt æquiori lance examinanda, ut cum dicit tres personas non segregari à se invicem: quod intelligendum est in ratione essentiæ, & Deitatis, quæ una est, & eadem in tribus: etenim personæ in ratione substantiæ relativæ à se invicem realiter distiguuntur.

II. Eodem solis exemplo ad individua Trinitatis mysterium explicandum utuntur (i) Cyrillus Alexandrinus, & (k) Eustachius Bonaventura. Rursum (l) Athanasius. Sicut sol non sordescit attactu terrenorum corporum, ita nec Verbum Dei, cum in corpore innotesceret, inde maculas in se corrivabat. Utque etiam demus, addit (m) Anastasius Sinaita, solem non nihil

g Facundus lib. 1. cap. 4. Aug. 10. ser. 10. 1. de verb. Apost. h Athanas. in quest. variis q. 4. i Cyrill Alex lib. 6. thesauri cap. 1. & in dialog. de Trinit. lib. 2. k Bonav. in lumin. Eccl. ser. 10. & 21. l Athan. de incarnat. m Anastas. de rectis fidei dogm. lib. 2. in fin.

factoris colligere ex istis corporibus, non continuò sequetur Deum contrahere vel tantillum contagi. (n) Hilarius Pictaviensis Episcopus: Solem videmus in quadam cœli parte, prout ei cursus est demorantem, & certè ubique protenditur, ubique adest; sed si in claustris domorum fenestras incidat, lumen quidem illius præsto est, sed ipsa sibi lucem ejus, quæ oblerata sunt, denegabunt: ita nos in omnibus vitæ nostræ operibus circumspecti, & ad Deum patentes esse debemus. Rationalis enim oculus, ait primus Venetorum (o) Patriarcha, eandem similitudinem fusius pertractans, spiritualis lucis nequaquam est capax, nisi per liberi consensum arbitrii se offerat, seque subjiciat. (p) Irenæus Martyr antiquissimus Scriptor: Quemadmodum sol iis, qui propter aliquam infirmitatem oculorum non possunt contemplari lumen ejus, lucem non præstat: ita & Deus infidelium mentes excæcavit, ut eis non fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Christi.

III. Cæterum sicut sol omnibus æqualiter nascitur, & super omnes pari, & æquali luce diffunditur, ita, teste (q) Cypriano, Christus Sol, & dies verus in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur. Sed, quod (r) Fulgentius Ruspensis Episcopus advertit, divina gratia ipsum solem materiale imitatur. Hic idem permanens aliter à sauciis, aliter à sanis oculis videtur: gratia etiam aliter benè dispositis, aliter aliis infunditur. Quæ diversitas in sola diversitate sanitatis, vel infirmitatis bonæ, vel præve dispositionis consistit. Ad hæc (s) Bernardus; Sicut sol, inquit, non omnes, quibus lucet, etiam calefacit: sic Deus, qui vera sapientia est, multos quos docet quid sit faciendum, non continuò etiam accendit ad faciendum. Aliud est multas divitias scire, aliud

n Hilar. in ps. 118. v. 151. o Laur. Justin. de humilit. cap. 4. p Item lib. 4. cap. 48. q Cyprian. lib. 4. Ep. 7. r Fulgen. lib. 2. ad Monimum. s Bern. serm. 23. in Cant.

& possidere : nec notitia divitem facit, sed possessio. De eadem re sic scribit (t) Olympiodorus. Sicut qui solem hunc sensibilem vident, per ipsius lumen visibilia intuentur, atque ita sensus ipsos variis officiis intendunt : qui verò solem non vident, in tenebris defident otiosi, eo quod non videant quæ solis lumine illustrantur : ita pari ratione & qui intelligibilem contuentur Solem, lumen in mente sua recipiunt, per quod planè vident, atque cognoscunt quæ ad ejusdem Solis voluntatem sibi agenda sunt, quævè etiam dimittenda. Marsilius (u) Ficinus nulli Platoniorum secundus. Orphicam solis cum Deo comparisonem in Epistolis eleganter exequitur, itemque libro de Sole, & in Commentariis ad Dionysium de Divinis Nominibus. Idem argumentum copiosissimè (x) tractant Justinus Martyr, Theophilus Antiochenus, Clemens Alexandrinus, Joannes Damascenus, Marcus Eremita, Venerabilis Beda, Thomas Cisterciensis, & alii. Verum enimverò in multis similis, in plerisque dissimilis justitiæ Soli sol creatus reperitur. Ideò solis, & Dei similitudinem non omnino approbare videtur Gregorius Nazianzenus oratione quinta de Theologia. Non est exacta finiti, & infiniti similitudo. Urit sol, capiti nocet, & sponsam olim decoloravit, umbris ofuscatur, Lunæ objectione deficit, diei ac noctis alternatione variatur. At Deus lumen est indeficiens, nulla apud eum transmutatio, nulla vicissitudinis obumbratio. Concinnè Simeon Theologus. Sensibilis sol videtur, non videt : intellectualis videtur ab his qui digni sunt, & omnes videt, magis autem eos qui ipsum vident. Sensibilis non loquitur, nec cuiquam loqui donat : intellectualis & loquitur cum amicis suis, &

t Olympiod. in Eccles. cap. 11. u Ficin. Epist. lib. 6. & in Dionys. c. 4.
 x Justin. in expos. fidei. Theoph. ad Autolyt. lib. 2. Clem. Alex. orat. ad Græc.
 Jo. Damasc. or. de Transfigur. Marc. Eremita 1. de Baptismo. Beda tom. 2.
 1. de substantiis. Thom. Cisterc. l. 9. in Cantic. Simeon Theol. in moralibus
 c. 125. & 126.

dat omnibus ut loquantur. Ille oritur, & occidit: hic in justis nunquam occidit; nam de impiis scriptum est, (y) *Occidet eis Sol in meridie*. Utinam Sol verus qui nescit occasum, illuminet luce perpetua corda nostra, & intelligentias nostras, ut in claritate ejus jugiter ambulemus sine offensione.

METRUM XV.

O Poli Princeps radiate Titan,
 Natura eximium decus,
 Cuncta qui vectus rapidis quadrigis
 Cœli è vertice conspicias.
 Te parens vatum fidibus canoris
 Psallit Mœonius senex.
 Te genus Divum Rhodopes sub antra
 Orpheus Threicius canit.
 Et tuas mendax veneratur aras
 Cultu Græcia supplici.
 Attamen cacos pelagi recessus,
 Et terra intima viscera,
 Haud potes clara penetrare luce,
 Vel tristes Erebi specus.
 Sed celer cursu peragrans citato
 Pronas Zodiaci vias,
 Lucidis nascens radiis coruscas,
 Et noctem revehis cadens.
 Fulgida verò dominator æthere,
 Mundi maximus arbiter,
 Intimas rerum penetrans latebras,
 Et vastos animi sinus,
 Unico mentis speculatur ictu
 Quicquid subjacet ætheri.
 Nec potest terra prohibere moles,
 Aut nox, atraque nubila;

*Quin sciat quicquid spatiosuos amplo
Orbis continet ambitu.
Verus hic ergo celebrandus est sol,
Qui solus videt omnia.*

§. II.

*Effectus solis in meridie quomodo impiis, & justis
convenient. Quid sit merities. Affectus Sponsæ
querentis ubi pascat, ubi cubet Sponsus. Cur
meridie oremus. Mediocritas laudatur.*

I. SOL itaque aureo suo jubare rutilans Dei gloriam
Sannuntiat, dum oritur: cujus formositatem de-
clarans beatus (a) David inquit, *Et ipse tanquam sponsus
procedens de thalamo suo.* At in meridiano quasi suc-
censa fornax exurens terram, igneosque radios exsufflans
nonne immensam, & inaccessibilem divini luminis
claritatem evidentissimè demonstrat? (b) Sanè *Deus
noster ignis consumens est*, fornacem custodiens in operi-
bus ardoris, quia sceleratis supplicia præparat gehennæ:
tripliciter exurens montes, quia superbos ob elatas
cogitationes, obtumentia verba, ob sacrilegas opera-
tiones æternis ignibus castigat. Radiis suis obæcat
oculos, quia doctrina sua impiorum mentes obtene-
brat, ut videntes non videant, & audientes non intelli-
gant; & qui in sordibus sunt, sordescant adhuc. (c)
Cumque audire noluerint dicentem, *Ambulate dum
lucem habetis*, dicent postea cum Propheta, *Impegimus
meridie quasi in tenebris, multiplicata sunt iniquitates nostræ.*
De quibus dixit Job: *Per diem incurrunt tenebras, &
quasi nocte sic palpabunt in meridie.* At in extrema dif-

a Psal. 18. b Deuter. 4. 24. c Isai. 60. 10. Luc. 8. 10. Apoc. 22. 11. Joan. 12.
35. Isai 59. 10. 12. Job. 5. 14. Malach. 3. 2. Isai. 33. 14.